

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารราชการแผ่นดินในส่วนของการปกครองท้องถิ่นได้วิวัฒนาการไปอย่างมากโดยวิวัฒนาการจากรูปแบบของการให้ส่วนกลาง ซึ่งเป็นศูนย์รวมอำนาจทางด้านการบริหารเป็นศูนย์รวมของการตัดสินใจ มาเป็นให้ราษฎรมีอำนาจในการปกครองตนเองตัดสินใจเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเองและตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมต่างๆ ภายใต้หลักที่ว่าผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ซึ่งการบริหารท้องถิ่นในลักษณะนี้ ก็คือหลักการกระจายอำนาจให้กับประชาชนโดยตรง การกระจายอำนาจถือเป็นสิ่งใหม่ในการบริหารราชการแผ่นดินของไทย ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นที่ให้คนในท้องถิ่นได้บริหารและพัฒนาท้องถิ่นของตนโดยมีความเชื่อว่าจะไม่มีใครรู้ปัญหาของท้องถิ่นดีเท่าคนในท้องถิ่น และไม่มีใครรักท้องถิ่นเท่าคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมและเป็นการกระจายอำนาจความรับผิดชอบให้คนหลายๆ ฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง อันเป็นหลักการที่ถูกต้องของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้เน้นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาเป็นหน่วยงานกลางเพื่อเตรียมความพร้อมในการกระจายงานและคน ส่วนงบประมาณที่มีกฎหมายรองรับแบบค่อยเป็นค่อยไป การกระจายอำนาจเป็นหลักการอย่างหนึ่งซึ่งยึดถือเสรีภาพและประชาธิปไตย เป็นสำคัญเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนเพื่อประชาชน ดังนั้นการปกครองตนเองของท้องถิ่นเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาบริหารงานและดำเนินการปกครองตนเองถือเป็นการสนองความต้องการของประชาชนในด้านการให้บริการของรัฐที่เข้าถึงประชาชนในลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการ จะมีผลต่อการพัฒนาทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและด้านอื่นๆ ของท้องถิ่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น ได้แก่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาฯ และนายกฯ การสมัครเข้าเป็น

สมาชิกพรรคการเมือง การช่วยรณรงค์หาเสียง การแสดงความคิดเห็น การรวมกลุ่มกันเพื่อเรียกร้องในการกำหนดนโยบาย และการแสดงออกด้วยการกระทำต่างๆ

การมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญคือรูปแบบการปกครอง กล่าวคือ หากเป็นระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นจะมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เริ่มตั้งแต่การคัดเลือกผู้แทนเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ การบริหารกิจการสาธารณะของท้องถิ่น การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในลักษณะต่างๆ การพูดคุยกันทางการเมือง การเขียนบทความหรือจดหมาย การแสดงความคิดเห็นทางหนังสือพิมพ์ การร่วมแสดงความคิดเห็นในรายการสนทนาการเมืองทางวิทยุโทรทัศน์ การรวมตัวประท้วงในรูปของกลุ่มผลประโยชน์และการแสดงทัศนคติทางการเมืองของประชาชนโดยการออกแบบสอบถาม (Poll) ความคิดเห็นต่อการดำเนินนโยบายสาธารณะของรัฐ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่น สามารถกระทำผ่านการใช้สิทธิเลือกตั้งหรือการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารระดับท้องถิ่น การช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่น การแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบติดตามการทำงานของผู้บริหาร ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การชุมนุมประท้วงคัดค้านตลอดจนการเรียกร้องหรือสนับสนุนต่อนโยบายการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (จันทนา สุริจารี. 2544 : 410-415)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล จึงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญและมีส่วนส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง และสร้างเสริมความมั่นคงแห่งชาติ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย มีหมู่บ้านจำนวน 10 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 7,798 คน ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวน 6,241 คน (สำนักทะเบียนอำเภอศรีสมเด็จ. 2554 : 3) สภาพทางเศรษฐกิจของประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลโพธิ์สัย ประกอบอาชีพการเกษตรควบคู่ไปกับการค้าขาย และรับราชการ ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ส่วนหนึ่งของบ้านโสกเชือกซึ่งเป็นที่ตั้งของกองพลทหารราบที่ 6 ค่ายสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีข้าราชการทหารและครอบครัวผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งอาศัยอยู่ในค่ายฯ จำนวน 2,397 คน มีตลาดสดภายในค่าย จำนวน 1 แห่ง จากการสังเกตการปฏิบัติงานในหน้าที่ของผู้ศึกษาพบว่า นายกององค์การบริหาร ส่วนตำบลโพธิ์สัย ได้หมดวาระลงเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2552 และคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดร้อยเอ็ด ได้กำหนดให้มี

การเลือกตั้งในวันที่ 22 พฤศจิกายน 2552 โดยมีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง จำนวน 3 คน เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2552 มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด 5,383 คน มีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง จำนวน 3,557 คน คิดเป็นร้อยละ 66.07 เมื่อพิจารณาจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเด็นอื่น เช่น การมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ การรวมกลุ่มผลประโยชน์ และการแสดงออกด้วยการกระทำ ยังไม่ได้มีผู้ศึกษาไว้

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน ตลอดจนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำองค์ความรู้และข้อเสนอแนะที่เกิดจากการศึกษาครั้งนี้ไปปรับใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากที่สุด

คำถามการศึกษา

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับใด
2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกันอย่างไร
3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐานการศึกษา

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้ศึกษามุ่งศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 5 ด้าน ดังนี้

- 1.1 การเลือกตั้ง
- 1.2 การมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง
- 1.3 การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ
- 1.4 การรวมกลุ่มผลประโยชน์
- 1.5 การแสดงออกด้วยการกระทำ

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่อตามทะเบียนราษฎรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 6,241 คน (สำนักทะเบียนอำเภอศรีสมเด็จ, 2554 : 3)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่อตามทะเบียนราษฎรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย

อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 376 คน โดยใช้วิธีการคำนวณจากกลุ่มประชากรตาม
สูตรของ ยามานะ (Yamane, 1967 : 725 ; อ้างในไพศาล วรรคำ, 2554 : 101)

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ พื้นที่ในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหาร
ส่วนตำบล โพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

4. ขอบเขตระยะเวลา

ระหว่างเดือนพฤษภาคม – พฤศจิกายน 2554

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ประชาชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่อคา
ทะเบียนราษฎรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล โพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ
จังหวัดร้อยเอ็ด
2. องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด หมายถึง
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วน
ตำบล พ.ศ.2537
3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมของประชาชน
ในกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ ที่เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล โพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ
จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่
 - 3.1 การเลือกตั้ง หมายถึง การที่ประชาชน ไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง
(Vote) การใช้สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง การแนะนำ ชักชวนหรือ โน้มน้าวให้บุคคลอื่น ไป
ลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง การฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครและการรณรงค์หา
เสียงให้ผู้สมัครในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล โพธิ์สัย
 - 3.2 การมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนไปใช้สิทธิทาง
การเมือง โดยระบบกลุ่มการเมือง ด้วยการเป็นสมาชิกกลุ่ม การร่วมหาเสียงให้กับกลุ่ม
การเมือง ได้มีสิทธิมีเสียงอันสำคัญที่จะกำหนดนโยบายทางการเมืองร่วมกัน ตลอดจน
ดำเนินการให้มันไปตามนโยบายด้วยการควบคุมและตัดสินใจแก้ปัญหาาร่วมกันมิใช่การเมือง
เป็นเรื่องของบุคคลหนึ่งบุคคลใดและทำให้การเมืองเป็นของประชาชนทุกคน

3.3 การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ หมายถึง การประชาชนไปใช้สิทธิทางการเมือง แสดงความคิดเห็นความต้องการ การวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ ในทางการเมือง อาจกระทำได้โดยวิธีการพูด การเขียน โดยผ่านสื่อมวลชนต่างๆ หรือการพูดต่อสาธารณะก็ตาม ดังนั้น จึงเป็นวิธีการที่ประชาชนจะได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองได้เป็นอย่างดี

3.4 การรวมกลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนรู้จักคุณค่าของกลุ่ม มีการรวมกลุ่มกันเพื่อเรียกร้องในการกำหนดนโยบายของผู้บริหารและการแสวงหาวิธีการดำเนินการต่างๆ เพื่อประโยชน์ของกลุ่ม การรวมกลุ่มผลประโยชน์เป็นสิ่งสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก เพราะกลุ่มผลประโยชน์นี้จะเกิดขึ้นจากการที่บุคคลหรือคนที่มีอาชีพ หรือผลประโยชน์ร่วมกันมารวมตัวกันกำหนดนโยบายและรักษาผลประโยชน์ของตนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเสนอความคิดเห็น การติดต่อร้องขอต่อรัฐบาลให้ดำเนินการ ตลอดจนคัดค้านหรือแสดงการต่อรองในประเด็นสาธารณะ (Public issue) ต่าง ๆ

3.5 การแสดงออกด้วยการกระทำ หมายถึง วิธีการแสดงออกของประชาชน ด้วยการกระทำ เป็นการบ่งชี้ความต้องการอย่างหนึ่งอย่างใดของประชาชนที่มีต่อประเด็นสาธารณะหรือประเด็นของการเมือง อาจจะเป็นการคัดค้านหรือการสนับสนุนการกระทำของรัฐบาลเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ได้และการกระทำนั้น ๆ ก็อาจทำได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเดินขบวน (Demonstration) การนั่งประท้วง (Sit-ins) และการเดิน (Marching)

ประโยชน์การศึกษา

ผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมและข้อเสนอแนะของประชาชนที่ได้จะนำไปใช้เป็นข้อมูลของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย เพื่อนำไปพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การวางแผน กำหนดแนวทาง และส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลโพธิ์สัย มีความตื่นตัวในกิจกรรมทางการเมือง และเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมือง อันจะเป็นการยกระดับ เสริมสร้างและสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ถูกต้องตามแนวทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้กับประชาชนในพื้นที่ต่อไป